

ONDERZOEK PIONIERSPLEKKEN

Uitbreider onderzoeksverslag bij de publicatie 'Op hoop van zegen'

Rapportage uit januari 2017. Het onderzoek is uitgevoerd door Laura van der Linden, de analyses zijn opgesteld door Ronald Bolwijn. Beiden zijn onderzoekers bij de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland.

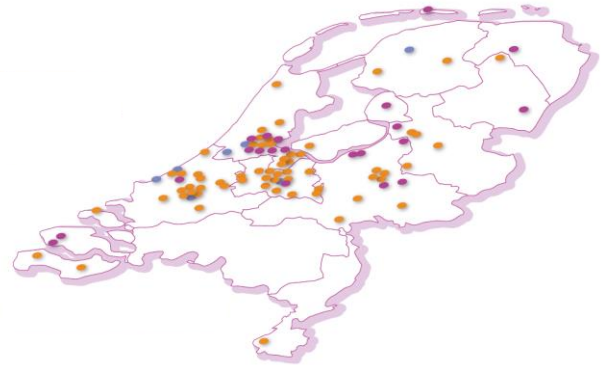
Het is inmiddels acht jaar geleden dat de Protestantse Kerk startte met de begeleiding van de eerste pioniersplekken. Om na te gaan hoe de pioniersplekken ervoor staan en wat er te leren valt na acht jaar pionieren, is in oktober 2016 onder 86 pioniersplekken een online enquête uitgezet.

In het onderzoek waren de belangrijkste vragen: wat gebeurt er bij de pioniersplekken en wie bereik je ermee? Een deel van de resultaten van dit onderzoek is opgenomen in de publicatie 'Op hoop van zegen'. Hierover is meer te vinden op www.lerenpionieren.nl/ophoopvanzegen. Deze rapportage bevat deze resultaten ook (paragraaf 3) en we presenteren aanvullende resultaten en een nadere analyse, onder meer door verschillende resultaten met elkaar in verband te brengen (paragraaf 4). Eerst geven we een korte onderzoeksverantwoording (paragraaf 2).

2. ONDERZOEKSVERANTWOORDING

2.1 Populatie-onderzoek

Het onderzoek is gehouden onder alle 86 pioniersplekken die op dit moment 'in bedrijf zijn' of op het punt staan om te beginnen. Daarmee is het onderzoek een zogenaamd populatie-onderzoek. De enquête is door 81% van de pioniersplekken ingevuld. Dat is een flinke respons, voldoende om conclusies te mogen trekken voor alle pioniersplekken. De spreiding van pioniersplekken over Nederland is hiernaast weergegeven.

2.2 Onderzoeksvragen

Het onderzoek is in de eerste plaats exploratief: hoe staan de pioniersplekken er op een aantal aspecten voor? Het ging daarbij vooral om de volgende vragen:

- Wat zijn de activiteiten van de pioniersplek?
- Wie bereik je met je pioniersplek?
- Hoe is de samenstelling van het pioniersteam?
- Hoe is de relatie met de 'moedergemeente'?

Doel van deze vragen is – naast het geven van een beeld van het pionieren – ook om te kijken wat er van de huidige pioniersplekken geleerd kan worden. Om die reden kwamen in het onderzoek ook achtergrondgegevens van de pioniersplek aan de orde (vestigingsplaats, startdatum pioniersplek etc.) en tips en aanbevelingen voor gemeenten die willen pionieren.

In deze rapportage werken we vooral de kwantitatieve informatie verder uit (data waarmee we kunnen 'rekenen').

2.3 Beperkingen

Het exploratieve karakter van het onderzoek houdt ook in dat we dit onderzoek niet kunnen zien als een officiële evaluatie van de pioniersplekken in de Protestantse Kerk in Nederland. Dat kan ook niet, omdat de meeste pioniersplekken pas in de afgelopen twee jaar van start zijn gegaan. Bijvoorbeeld bij de presentatie van het bereik van de pioniersplekken ('wie haken er aan?') in paragraaf 4 moeten we bedenken dat voor een afdoende evaluatie het ook nodig zou zijn om die 'output' af te zetten tegen doelstellingen van pioniersplekken en de inzet van financiële middelen en vrijwilligers. Ook zijn de meeste pioniersplekken nog te jong om nu al tot een geïntegreerde evaluatie te komen.

Een tweede beperking is dat in dit onderzoek de resultaten (bijvoorbeeld het aantal deelnemers) niet daadwerkelijk gemeten zijn door de onderzoekers maar dat we af moeten gaan op de inschatting van de pioniersteams; dat maakt de resultaten iets minder betrouwbaar dan een werkelijke meting. Ook komt de doelgroep zelf in het onderzoek niet aan het woord; hetzelfde geldt voor de zogenoemde 'moedergemeenten'.

Door deze beperkingen geeft het onderzoek een globaal beeld van hoe het met de pioniersplekken gaat. Voor dit moment is dat ook voldoende.

3. EERSTE OPBRENGST ONDERZOEK

3.1 Aantal pioniersplekken

Het doel van de pioniersaanpak was om voor eind 2016 zo'n honderd nieuwe pioniersplekken van start te laten gaan. De tussenstand is nu:

- Gestart voor 2013: 7
- Gestart vanaf 2013: 63
- In voorbereiding: 21

3.2 Soorten activiteiten

Pioniersplekken leggen verschillende accenten in het aanbod van hun activiteiten. De vraag naar hun kernactiviteiten (ze konden er meer dan één noemen) leverde het volgende resultaat op:

- 68% houdt vieringen, in welke vorm dan ook
- 67% organiseert maaltijden
- 48% ontplooit diaconale activiteiten
- 45% richt zich op kunstzinnige / creatieve activiteiten
- 33% organiseert monastieke activiteiten

3.3 Wie doen er mee - aantallen

Aan de pioniersplekken is gevraagd een inschatting te geven van het aantal deelnemers aan hun activiteiten; daarbij is gevraagd om de aantallen te noemen op twee dimensies:

- Betrokkenheid: incidenteel of 'stevig'. Daarbij is genoemd dat 'stevige' betrokkenheid betekent dat mensen vaker dan eens per maand bij een activiteit betrokken zijn.
- Kerkelijke betrokkenheid: al kerkelijk betrokken of buitenkerkelijk.

De eerste dimensie is vooral van belang om te weten te komen wat de kerngroep is van deelnemers waarop de pioniersplek verder kan bouwen. De tweede dimensie is interessant om erachter te komen hoeveel mensen van buiten de reguliere kerken de pioniersplekken weten te trekken. Uit het onderzoek blijkt het volgende:

- Bij een gemiddelde pioniersplek zijn 44 mensen *intensief* betrokken (maandelijks of vaker). Daarvan was 40% eerder niet actief bij een kerk betrokken.
- Daarnaast zijn bij elke pioniersplek gemiddeld nog eens 112 mensen incidenteel betrokken; naar inschatting van de pioniersplekken was 50% van hen eerder niet bij een kerk betrokken.

3.4 Wie doen er mee – mannen/vrouwen en leeftijden

In totaal zijn ruim tienduizend mensen betrokken bij een pioniersplek. Van degenen die betrokken zijn bij een pioniersplek is 63% vrouw en 37% man. Bij ruim de helft van de pioniersplekken zijn veel mensen tussen 20 en 40 jaar betrokken. Gevraagd naar de leeftijdsgroep die het meest is vertegenwoordigd, staat deze groep op de eerste plek met 53%.¹ Alle scores staan in tabel 1:

Tabel 1

Leeftijdscategorie	Percentage
< 10 jaar	21%
10 – 20 jaar	11%
20 – 40 jaar	52%
40 – 60 jaar	53%
> 60 jaar	24%

3.5 Pioniersteams

In het onderzoek is ook aandacht besteed aan de samenstelling en omvang van de pioniersteams, dat zijn de mensen die het voortouw nemen bij de ontwikkeling en groei van een pioniersplek. Ook daar is gekeken naar de verdeling mannen en vrouwen. Daarnaast naar opleidingsniveau van de teamleden en de vraag of de teams met een betaalde (theologisch geschoolde) kracht werken. Deze vragen leverden het volgende op:

- Een pioniersteam heeft gemiddeld zes leden (varieert tussen de 2 en 20 leden).
- Van de leden van het pioniersteam is 54% een vrouw.
- Bij 17% van de pioniersplekken is er *niemand* in het team met een theologische opleiding. Dat aantal groeit. Bij ruim de helft van de teams is iemand met een theologische opleiding op universitair niveau betrokken en bij 30% een theoloog op HBO-niveau.
- Bij 53% van de pioniersplekken is iemand actief die meer dan twee dagen per week betaald aan het werk is. Bij 29% iemand die betaald wordt, maar voor minder dan twee dagen per week. Bij 18% van de plekken is er geen betaalde kracht (sommigen krijgen een wel een bescheiden vrijwilligersvergoeding).

4. NADERE ANALYSES ONDERZOEKRESULTATEN

In deze paragraaf leggen we een aantal verbanden tussen de uitkomsten van de verschillende vragen uit het onderzoek. Dat geeft op een aantal punten extra inzichten. Een belangrijk element voor deze uitwerking is de koppeling van het aantal deelnemers aan de verschillende kernactiviteiten van de pioniersplekken (bijvoorbeeld: vieringen, maaltijden). Zo is het interessant om na te gaan of bepaalde activiteiten gemiddeld meer deelnemers trekken dan andere. In deze paragraaf zullen we een aantal van deze koppelingen ("kruisverbanden") leggen. We noemen hier wel meteen een beperking: in het onderzoek konden pioniersplekken meerdere kernactiviteiten noemen, bijvoorbeeld: maaltijden én vieringen. En bij de vraag naar het aantal deelnemers is dat niet per *soort activiteit* gevraagd, maar voor de pioniersplek *als geheel*. En dat betekent dat als we bijvoorbeeld iets willen zeggen over de populariteit van de activiteit 'maaltijden', we tegelijk iets zeggen over de overige activiteiten van die pioniersplek.

4.1 Deelname mannen en vrouwen

Bij alle pioniersplekken vormen vrouwen met 63% de meerderheid van de deelnemers. Onderzocht is of er verschillen zijn per soort activiteit dat aangeboden wordt bij een pioniersplek. Immers, het zou goed zijn om te weten op welke activiteiten meer mannen afkomen. Een uitsplitsing van dit gegeven per soort activiteit laat echter zien dat er geen significante verschillen zijn (tabel 2a).

¹ Respondenten mochten twee groepen kiezen; daarom tellen de totalen niet op tot 100%

Tabel 2a

Soort activiteit	Percentage aangeboden	Percentage vrouwen als deelnemer
Vieringen	68%	65%
Maaltijden	67%	64%
Diaconaal	48%	63%
Kunstzinnig / creatief	45%	64%
Monastiek	33%	65%
Overig	61%	64%

Dat pioniersplekken meer vrouwen dan mannen bereiken, sluit aan bij het feit dat in Nederland vrouwen vaker dan mannen religieuze/spirituele belangstelling hebben. Zie onderstaande tabel 2b uit *God in Nederland*, Ten Have, 2016.

Tabel 2b

	Percentage 50-plus	Percentage vrouw
Kerkleden	62%	55%
Ongebonden gelovigen	56%	56%
Ongebonden spirituelen	34%	68%
Seculieren	46%	43%

Het aandeel vrouwen is onder ongebonden gelovigen en ongebonden spirituelen nog hoger dan onder kerkleden. Het percentage van 55% komt overeen met het percentage vrouwen dat belijdend lid is van de Protestantse Kerk.² Denkbaar is dat deze groepen zich ook eerder tot pioniersplekken aangetrokken voelen dan anderen. Hier zou meer onderzoek naar gedaan kunnen worden.

4.2 Bereik pioniersplekken

Belangrijke vraag in de evaluatie van de pioniersplekken is hoeveel mensen er met deze nieuwe gemeenschappen bereikt worden. In het onderzoek is aan de pioniersplekken gevraagd om van vier categorieën deelnemers een inschatting te geven van de aantallen:

- Stevig betrokken (deelname minstens 1 x per maand) en al kerkelijk actief
- Stevig betrokken en buitenkerkelijk
- Incidenteel betrokken en al kerkelijk actief
- Incidenteel betrokken en buitenkerkelijk

We herhalen hier de gemiddelde scores uit paragraaf 3:

- Per pioniersplek zijn gemiddeld 44 mensen intensief betrokken en 112 incidenteel
- Van degenen die intensief betrokken zijn, is 40% (voorheen) buitenkerkelijk
- Van degenen die incidenteel betrokken zijn, is 50% (voorheen) buitenkerkelijk

Belangrijk is om op te merken dat er tussen pioniersplekken onderling grote verschillen zijn. Als je bijvoorbeeld kijkt naar het aantal stevig betrokken deelnemers met een buitenkerkelijke achtergrond, dan blijkt dat van de 66 pioniersplekken die aan het onderzoek meededen, er acht (8) voor meer dan 50% van het totaal aantal deelnemers zorgt.

² Bron: Statistische Jaarbrief Protestantse Kerk, 2015.

Dat er veel pioniersplekken zijn die een veel lager dan gemiddeld aantal mensen weet te bereiken, is dan evident. Het blijkt ook uit tabel 3. We zien in de rechter kolommen bijvoorbeeld dat 78% van de pioniersplekken 0 tot 20 betrokken buitenkerkelijken trekt.

Tabel 3

Aantal mensen betrokken	Frequentie stevig betrokken		Frequentie betrokken buitenkerkelijken		Frequentie stevig betrokken buitenkerkelijk	
	Aantal piolekken	%	Aantal piolekken	%	Aantal piolekken	%
0-20	26	43%	24	39%	47	78%
21-50	18	29%	12	20%	8	13%
51-100	11	18%	10	17%	4	7%
101 - 200	6	10%	10	16%	1	2%
201 - 400	0	0%	3	5%	0	0%
> 400	0	0%	2	3%	0	0%
Totaal	61	100%	61	100%	60	100%

4.3 Relatie looptijd pioniersplek en bereik

Het aantal deelnemers aan de activiteiten van een pioniersplek zal samenhangen met de aard van de activiteiten en de wijze waarop deze worden aangepakt en hoe erover wordt gecommuniceerd. Daarnaast ligt het voor de hand dat een pioniersplek een aanloopfase heeft waarin dit alles zich nog moet ontwikkelen, eventueel in samenspraak met de deelnemers. Daarom is het zinvol om te kijken of het aantal deelnemers/betrokkenen groeit naarmate de pioniersplek langer bestaat. Omdat er tussentijds geen metingen zijn gedaan, kan dit alleen door van pioniersplekken uit het onderzoek het aantal opgegeven deelnemers af te zetten tegen de looptijd van de pioniersplek. Uit deze vergelijking (tabel 4) blijkt dat het aantal deelnemers/betrokkenen inderdaad groter is naarmate een plek langer bestaat. Het feit dat de groei ook na vier jaar pionieren nog doorzet, is een aanwijzing dat een periode van drie jaar onvoldoende is om als pioniersplek tot volle wasdom te komen.

Tabel 4

	Stevig betrokken deelnemers	Buitenkerkelijke deelnemers
Alle pioniersplekken	45	74
Looptijd < 1 jaar	26	40
Looptijd 1 – 4 jaar	35	60
Looptijd > 4 jaar	82	134

Natuurlijk is de toeloop naar een pioniersplek niet alleen afhankelijk van de looptijd van de pioniersplek. Lokale omstandigheden spelen een grote rol. Een onzekere variabele in dit onderzoek is de potentie aan deelnemers. In een rurale streek zal het bijvoorbeeld meer moeite kosten om met een gelijke inspanning evenveel mensen te trekken als in een stadse omgeving met een grotere bevolkingsdichtheid. Ook dat maakt dat onderlinge vergelijking van pioniersplekken op dit punt lastig is. De *opbrengst* van een pioniersplek kan in feite alleen worden uitgedrukt in absolute aantallen deelnemers (eventueel afgezet tegen de gemaakte kosten / geleverde inspanning), en niet als relatief deel van de volledige doelgroep. Voor bestaande kerkelijke gemeenten geldt natuurlijk hetzelfde.

4.4 Deelnemers per soort activiteit

Pioniersplekken in oprichting zullen doorgaans naar een inhoud van hun initiatief zoeken die past bij de eigen visie en mogelijkheden, maar ook bij de veronderstelde behoefte aan zingeving bij de doelgroepen waarop de pioniersplek zich richt. Uiteindelijk zal een pioniersplek pas een bestendige gemeenschap kunnen

worden als er voldoende mensen 'aanhaken' om de nieuwe gemeenschap organisatorisch en financieel continuïteit te geven. In dit verband is het interessant om na te gaan of er verschillen zijn in de aantrekkingskracht van verschillende soorten activiteiten die pioniersplekken aanbieden. Dit inzicht kan helpen wanneer pioniersplekken (in voorbereiding) voor de keuze staan accenten aan te brengen in hun aanbod. Om dit inzicht te verwerven is het totaal aantal betrokkenen bij een pioniersplek afgezet tegen de verschillende activiteiten die de pioniersplekken volgens eigen opgave organiseren. Daarvoor is gekeken naar twee categorieën deelnemers, als maat voor de aantrekkingskracht van een pioniersplek (PP):

- Alle deelnemers die 'stevig betrokken' zijn bij de pioniersplek (kerkelijk of niet-kerkelijk). Daarbij staat 'stevig betrokken' voor vaker dan één keer per maand deelnemen aan een activiteit.
- Alle deelnemers met een 'buitenkerkelijke' achtergrond (stevig betrokken of incidenteel betrokken).

Dit levert het overzicht van tabel 5 op. De activiteiten zijn geordend op het aantal stevig betrokken deelnemers (hoog naar laag); de rangvolgorde van buitenkerkelijke deelnemers komt daar overigens voor 100% mee overeen.

Tabel 5

Aangeboden activiteit	Aantal pioniersplekken	Deelnemers "Stevig betrokken"		Deelnemers "Buitenkerkelijk"	
		Totaal	Gemiddeld	Totaal	Gemiddeld
Vieringen	45	2.341	57	3.675	90
Maaltijden	44	2.047	49	3.306	79
Overige	40	1.883	50	3.221	84
Diaconaal	32	1.741	56	2.655	86
Kunstzinnig	30	1.094	42	2.035	78
Monastiek	22	692	37	1.030	51

Zoals in de inleiding van deze paragraaf is aangegeven, moet bij dit overzicht bedacht worden dat veel pioniersplekken meerdere activiteiten aanbieden (die in bovenstaande tabel dan ook 'dubbel' geteld zijn). Het is denkbaar dat de aantrekkingskracht van bepaalde pioniersplekken samenhangt met een combinatie van activiteiten. Dat is binnen het beperkte kader van dit onderzoek niet nader onderzocht.

Een factor die we hier ook bij moeten betrekken, is de looptijd van een pioniersplek. We zagen hiervoor immers dat die van invloed is op het aantal betrokken mensen. Wanneer bepaalde soorten activiteiten vaker dan andere activiteiten door *startende* pioniersplekken worden aangeboden, dan zou ook dat een verklaring kunnen zijn voor lagere aantallen deelnemers voor die activiteit. Uit tabel 6 blijkt dat dit waarschijnlijk alleen geldt voor de activiteit "Monastiek".

Tabel 6

Looptijd pioniersplek	Alle pioniersplekken	Kunstzinnig	Diaconaal	Monastiek	Vieringen	Maaltijden	Overig
< 1 jaar	25%	15%	16%	32%	17%	19%	16%
1 tot 4 jaar	49%	58%	55%	42%	46%	50%	63%
> 4 jaar	26%	27%	29%	26%	37%	31%	21%
Totaal	66	26	31	19	41	42	38

Toelichting:

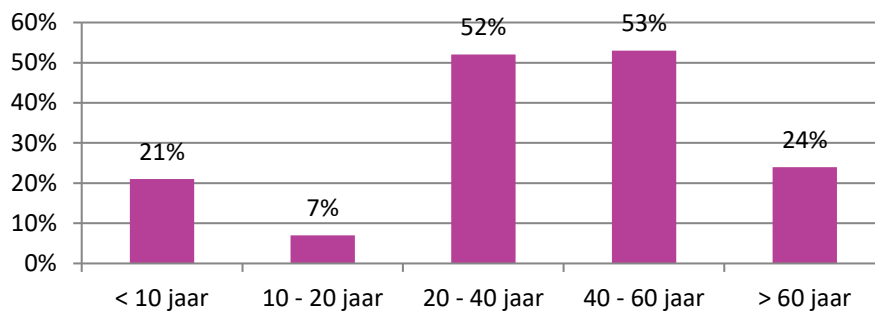
- Alle kolommen met activiteiten tellen op tot 100%.
- In de rij totalen staat steeds het totaal aantal pioniersplekken dat de betreffende activiteit aanbiedt.

4.5 Leeftijdsopbouw

In het onderzoek is ook gevraagd welke leeftijdsgroepen het beste zijn vertegenwoordigd onder de mensen die bereikt worden met de activiteiten van een pioniersplek. Uit de resultaten blijkt dat twee leeftijdsgroepen vooral bereikt worden, die van 20 tot 40 jaar en die van 40 tot 60 jaar.

Grafiek 7

Vertegenwoordiging leeftijdsgroepen

Toelichting:

- De respondenten konden maximaal twee leeftijdscategorieën aangeven.
- De 66 respondenten gaven in totaal 106 scores.

Respondenten die de jongste groep deelnemers (jonger dan 10 jaar) aanvinkten, vinkten vrijwel altijd ook de categorie 20-40 of 40-60 aan (ouders met kinderen).

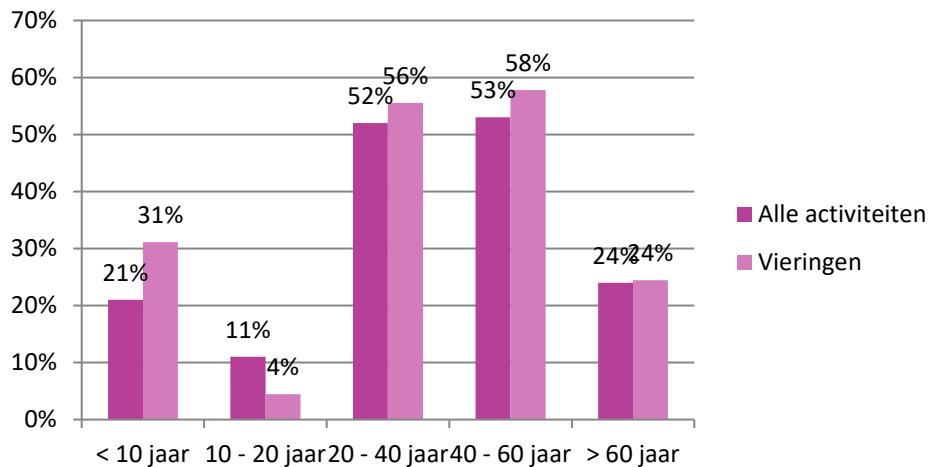
Wanneer we deze resultaten bezien, dan lijken pioniersplekken een aanvullende rol te hebben op bestaande gemeenten, waar met name de leeftijdsgroep van 20 tot 40 jaar ondervertegenwoordigd is. We moeten daarbij wel bedenken dat de kans bestaat dat we de deelname aan **alle activiteiten** van pioniersplekken vergelijken met een niet goed te kwantificeren beeld van de aanwezigheid van deze leeftijdsgroep in **kerkdiensten** in reguliere gemeenten van de Protestantse Kerk.³

Om het beeld aan te scherpen hebben we de door pioniersplekken opgegeven dominante leeftijdscategorieën ook nog toegerekend aan de pioniersplekken die **vieringen** als kernactiviteit hebben (Grafiek 8). Daaruit blijkt ook een flinke vertegenwoordiging van de leeftijdsgroep van 20 tot 40 jaar. Opvallend is dat de leeftijdscategorie daaronder (10 tot 20 jaar) juist aan de lage kant lijkt te zijn met slechts 4%.

³ Om die reden is een vergelijking met de leeftijdsopbouw van de Protestantse Kerk ook niet zo zinvol. Daar zitten bijvoorbeeld ook de oudere leden in die wel betrokken zijn maar niet meer naar de eredienst kunnen komen. Hetzelfde geldt voor jongeren/kinderen die wel jeugdactiviteiten bezoeken maar niet regelmatig in de eredienst zijn te vinden.

Grafiek 8

Aanwezige leeftijdscategorieën pioniersplekken - algemeen en bij vieringen

4.6 Opleidingsniveau

In het onderzoek is ook gevraagd naar het (ingeschatte) opleidingsniveau van de deelnemers aan activiteiten van de pioniersplekken. Dit gegeven is relevant om te kunnen beoordelen of pioniersplekken bevolkingsgroepen weten te bereiken die in veel gevestigde gemeenten ontbreken (namelijk de lager opgeleiden).⁴ De vraag in het onderzoek was welk opleidingsniveau onder de deelnemers het beste is vertegenwoordigd. Het resultaat staat in tabel 9. Daaruit blijkt dat bij 21% van de pioniersplekken die een beeld hebben van het opleidingsniveau, lager opgeleiden de grootste groep deelnemers vormt. Ter vergelijking is in tabel 9 de overeenkomende samenstelling van de Nederlandse beroepsbevolking opgenomen (bron: CBS, 2012) en het gemiddelde opleidingsniveau van de leden van de pioniersteams.

Tabel 9

Opleidingsniveau	Respons	Opleiding ingeschat	Beroepsbevolking	Pioniers
Hoger opgeleid	33%	39%	28%	91%
Middelbaar opgeleid	35%	40%	42%	9%
Lager opgeleid	18%	21%	30%	
Ik weet het niet	14%			
Totaal	100%	100%	100%	100%

Allereerst gaan we in op de *doelgroepen* van de pioniersplekken. Wanneer we de 12 pioniersplekken bezien die laag opgeleiden als belangrijkste groep deelnemers heeft of beoogt, dan valt op dat het vooral om pioniersplekken gaat met een sterk diaconale insteek. Opvallend is ook dat bij deze pioniersplekken de groep oudere deelnemers (60 jaar of ouder) is oververtegenwoordigd met 50% versus 25% voor alle pioniersplekken.

Om de betekenis van deze pioniersplekken (met overwegend lager opgeleiden) beter te kunnen taxeren, is ook naar het *aantal* deelnemers gekeken (nl. naar de twee eerder benoemde categorieën "stevig betrokken" en "buitenkerkelijk"). Daaruit blijkt dat deze

⁴ Traditioneel zijn lager opgeleiden wel oververtegenwoordigd in de Protestantse Kerk in Nederland. Dit had echter met name te maken met de oververtegenwoordiging van ouderen, waarvoor het opleidingsniveau over de hele Nederlandse bevolking gezien laag is.

pioniersplekken meer "stevig betrokken deelnemers" trekken dan gemiddeld. Het aantal buitenkerkelijken ligt dicht bij het gemiddelde.

Tabel 10

	Stevig betrokken	Buitenkerkelijk
Pioniersplekken voor lager opgeleiden	59	78
Alle pioniersplekken	45	74

Verder is het goed om op te merken dat aan het feit dat de overige pioniersplekken lager opgeleiden in mindere mate bereiken geen waardeoordeel gekoppeld moet worden (in de zin van het wel of niet halen van doelstellingen). Immers, we weten van de 68 pioniersplekken uit het onderzoek niet expliciet op welke doelgroepen zij zich richten; we weten bovendien niets van de bevolkings-samenstelling van de vestigingsplaats van de pioniersplekken.

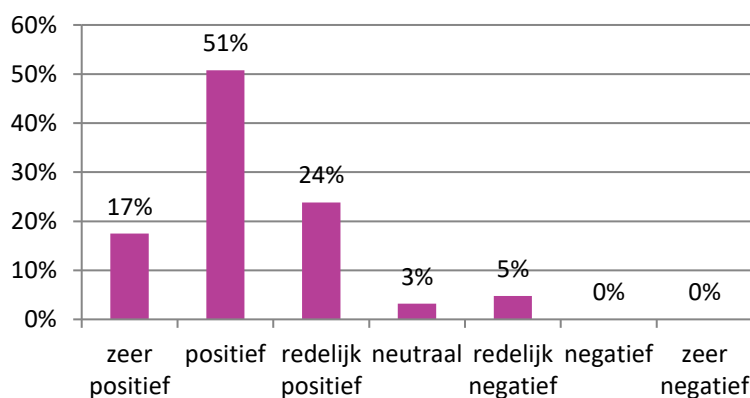
Wat verder opvalt is dat de *pioniersteams* voornamelijk uit *hoger opgeleiden* bestaan. Voor een optimaal denkvermogen binnen de pioniersteams is dat een voordeel. Mogelijk is een nadeel dat zij zich minder goed kunnen verplaatsen in de vragen, behoeften van lager opgeleiden. Hier is op basis van dit onderzoek echter nauwelijks een zinvolle uitspraak over te doen. Voor een vervolgonderzoek (maar ook voor de kerk in het algemeen) is dat wel een interessant onderzoeksveld.

4.7 Relatie met 'moederkerk'

In de eerste jaren na de introductie van de pioniersplekken was regelmatig de kritiek te horen dat het vestigen van pioniersplekken ten koste zou gaan van bestaande gemeenten. Dit zou dan ook regelmatig tot spanningen hebben geleid tussen nieuwe en bestaande gemeenschappen. Uit het voorliggende onderzoek blijkt dat van dat laatste op dit moment echter **nauwelijks sprake** is. Maar liefst 92% van de pioniersplekken met een helder te identificeren "moederkerk" (63 van de 66 uit het onderzoek) beoordeelt de relatie met deze moederkerk als positief (zeer positief tot redelijk positief).

Grafiek 11

Hoe ervaart jullie pioniersteam de houding van de zendende kerk?

Deze resultaten kunnen er op duiden dat de twee doelstellingen van pionieren ook voor gevestigde gemeenten meer helder zijn dan in de aanvangsfase (en dat ze die ook zo ervaren):

- Nieuwe mensen bereiken met het evangelie.
- Aan gevestigde gemeenten impulsen geven voor vernieuwing.

"Het is waardevol dat er ook vernieuwing in de zendende kerk komt. Ogen zijn geopend dat vernieuwing misschien wel noodzakelijk is..."

"Ze leven goed mee, waardoor je snel vrijwilligers krijgt."

Antwoorden open vraag: wat is waardevol in de relatie?

Dat de relatie met de moederkerk doorgaans goed is, wil overigens niet zeggen dat er helemaal geen knelpunten zijn. Uit de antwoorden op de open vragen blijkt wel degelijk dat bij sommige gemeenten de pioniersplek gezien wordt als een concurrent; dit geldt voor het aantrekken van zowel 'kerkgangers' als vrijwilligers. Ook lopen pioniersplekken nog wel eens aan tegen (in hun ogen) trage besluitvormingsprocessen bij kerkenraden en colleges van kerkrentmeesters.

"Lastig is dat we een beroep doen op dezelfde vrijwilligers - zelfde groep mensen die veel op hun bordje krijgen."

"Gevoel van concurrentie: mensen die uit bestaande wijkgemeenten overstap maken naar pioniersplek."

"Veel overleg, veel schijven, langzaam werkende procedures."

Antwoorden open vraag: wat is lastig in de relatie?

www.lerenpionieren.nl/ophoopvanzegen

Landelijk team pionieren
info@protestantsekerk.nl
030 880 1880